UNELE PROBLEME DE DIALECTOLOGIE ŞI GEOGRAFIE LINGVISTICĂ

DE

ACAD. E. PETROVICI

Nici o limbă nu este vorbită la fel pe întreg teritoriul pe care este răspîndită; orice limbă prezintă, de la o regiune la alta, deosebiri mai mici sau mai mari în pronunţare, în gramatică şi în lexic. Aceste varietăţi locale, aceste ramificaţii teritoriale ale limbii unui popor sau a unei naţiuni se numesc graiuri locale sau dialecte teritoriale (de la cuvîntul grecesc διάλεκτος «convorbire, limbaj, fel de a vorbi, fel de a vorbi al unei regiuni, grai»). Acea ramură a lingvisticii care se ocupă cu studiul graiurilor populare, al dialectelor locale (teritoriale) se numeşte dialectologie.

De dialectele teritoriale trebuie deosebite dialectele «de clasă». Acestea se disting de limba întregului popor, de limba naţională, prin termeni specifici şi prin expresii specifice. Mai ales păturile exploatatoare îşi creează astfel de dialecte «de clasă», de jargoane, de «limbi» de salon, pentru a se deosebi şi prin aceasta de popor, de «vulg», pe care îl urăsc. Dar jargoanele acestea — cum ne învaţă I. V. Stalin, în lucrarea sa, de o însemnătate epocală pentru studiul limbii, «Marxismul şi problemele lingvisticii» — nu au o structură gramaticală proprie, un fond principal lexical propriu, ci le-au împrumutat de la limba naţională, pe cînd dialectele teritoriale au o structură gramaticală proprie şi un fond principal lexical propriu şi servesc masele populare pe un teritoriu oarecare [1].

Graiurile, dialectele teritoriale pot fi răspîndite pe teritorii mai mici sau mai întinse şi pot să se deosebească mai mult sau mai puţin unul de altul. Acele varietăţi teritoriale ale limbii naţionale care se deosebesc numai puţin unele de

[1] I. V. Stalin, Marxismul şi problemele lingvisticii, Ed. P.M.R., 1950, p. 14, 45.

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)

altele şi nu ocupă teritorii mai întinse se numesc graiuri locale sau teritoriale, constituind cele mai mici unităţi dialectale, vorbite cîteodată pe un teritoriu foarte mic sau chiar într-un singur sat. Un grup de mai multe graiuri asemănătoare formează un dialect răspîndit pe un teritoriu mai întins şi care se deosebeşte mai mult de celelalte dialecte teritoriale ale aceleiaşi limbi. Se întrebuinţează şi termenul de subdialect. Subdialectul ocupă un loc intermediar între dialect şi grai, mai puţin întins ca dialectul, dar mai întins ca graiul. Atît dialectele şi subdialectele, cît şi graiurile pot fi denumite cu termenul general de dialect, de aceea ramura lingvisticii care le studiază e numită dialectologie.

Noţiunile de grai, subdialect, dialect şi limbă sînt noţiuni relative. Cît de mult trebuie să se deosebească un grai de altul ca să le numim dialecte şi cît de mult trebuie să se deosebească un dialect de altul ca să le numim limbi deosebite depinde de împrejurările concrete istorice care au determinat dezvoltarea şi răspîndirea unei limbi oarecare pe un teritoriu. Ceea ce în cazul unei limbi sau familii de limbi înrudite e considerat ca dialect, în cazul altei limbi sau altei familii de limbi înrudite trece drept o limbă aparte. Astfel graiurile şi dialectele ruseşti se deosebesc foarte puţin unul de altul, vorbitorii acestor dialecte se înţeleg foarte uşor unul cu altul vorbind fiecare dialectul propriu, pe cînd dialectele limbii germane sau ale limbii italiene, sînt foarte deosebite unul de altul, iar vorbitorii acestor dialecte trebuie să recurgă la limba comună naţională germană, respectiv italiană, ca să se înţeleagă între ei. În general limbile slave sînt foarte asemănătoare între ele. Unele limbi slave sînt tot atît de apropiate una de alta ca de exemplu dialectele italiene.

În ceea ce priveşte limba romînă, romanistica din ţările apusene şi de la noi consideră că cele patru varietăţi ale romanicii orientale numite dacoromîna, aromîna, meglenoromîna, şi istroromîna constituie patru dialecte ale aceleiaşi limbi, cu toate că vorbitorii acestor dialecte se înţeleg foarte greu între ei dacă îşi vorbeşte fiecare dialectul propriu. Printre cele nouă sau zece limbi romanice recunoscute de romanişti, cele patru dialecte romîneşti figurează ca o singură unitate. Romanistica sovietică este înclinată să considere cele patru dialecte romîneşti ca limbi deosebite. Să ne reamintim numai titlul articolului distinsului romanist din Leningrad V. F. Şişmarev, apărut în «Voprosî iazîkoznaniia», 1952, fasc. I: «Limbile romanice ale Europei sud-estice şi limba naţională a R.S.S. Moldoveneşti».

Specialiştilor de lingvistică romanică şi în primul rînd specialiştilor de lingvistică romînă le revine sarcina de a studia această problemă şi de a se pune de acord dacă cele patru dialecte romanice din sud-estul Europei trebuie considerate ca limbi deosebite sau numai ca dialecte ale uneia şi aceleiaşi limbi.

În cazul că admitem existenţa a patru limbi romanice orientale, atunci cele trei (sau patru) subdialecte ale dialectului dacoromîn trebuie considerate ca trei (sau patru) dialecte ale limbii romîne. Cele trei (sau patru) dialecte (sau subdialecte) ale limbii romîne (sau ale dialectului dacoromîn) sînt cel muntean,

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)

cel moldovean, cel bănățean și, poate, și cel crișean. Graiurile ardelenești nu se grupează într-o unitate dialectală, ci cele de răsărit și miazănoapte au trăsături comune cu dialectul moldovean, cele de miazăzi cu cel muntean, cele de apus cu cel crișean și cele de miazăzi-apus cu cel bănățean.

La rîndul lor dialectele (subdialectele) românești (dacoromîne) se împart în numeroase graiuri. Astfel de cel muntean țin: graiul muntean propriu-zis, cel oltean, cel ardelean de sud și cel dobrogean.

Împărțirea aceasta dialectală a teritoriului limbii române poate fi discutată. Într-adevăr, dialectologii au constatat că între diferitele graiuri și dialecte nu există granițe precise. Teritoriile pe care sînt răspîndite anumite fenomene dialectale pot fi separate prin linii care reprezintă limitele cutărui sau cutărui fenomen, numite linii de isoglosă. Dar liniile de isoglosă corespunzătoare diferitelor fenomene dialectale nu coincid, nu se suprapun decît în foarte rare cazuri. Constatarea aceasta este valabilă și în ceea ce privește graiurile limbii române.

★

Relațiile dintre dialecte și limba unui popor nu sînt așadar aceleași, cînd e vorba de limbi (sau de familii de limbi) diferite. Ele sînt de asemenea foarte variate de la o epocă istorică la alta, de la o orînduire socială la alta. În orînduirea gentilică, în care un popor care vorbea o limbă era constituit din ginți și triburi, limba poporului era reprezentată prin graiurile diferitelor ginți și prin dialectele diferitelor triburi. Fiecare trib își avea dialectul propriu, deosebit de acela al triburilor vecine înrudite, cum a arătat F. Engels în « Originea familiei, a proprietății private și a statului » în legătură cu triburile indienilor din America de nord. Cînd, în urma creșterii, un trib se scinda în două, cele două triburi surori, răspîndindu-se în direcții diferite și ocupînd teritorii întinse, și dialectul unic cu timpul se diferența în două dialecte, deoarece schimbările intervenite în graiul fiecăruia dintre cele două triburi nu erau și nu puteau fi identice. Dacă cele două triburi surori s-au așezat departe unul de altul, astfel încît n-au mai avut nici un contact între ele, cele două dialecte s-au dezvoltat cu timpul în limbi diferite. Diferențierea aceasta a unei limbi în graiuri și dialecte deosebite, care cu timpul devin limbi pe măsură ce se înmulțesc prin scindare ginților și triburile vorbind aceleași limbi, caracterizează epoca orînduirii gentilice. Prin acest proces de diferențiere au luat naștere, dintr-o singură limbă de bază, numeroasele limbi ale familiei limbilor indo-europene vorbite de triburi care au roit pe un teritoriu foarte întins în Europa, Iran și India. Numai în rare cazuri, cînd două triburi slăbite hotărăsc să se contopească într-un singur trib, se întîmplă procesul contrar, al nivelării deosebirilor dialectale dintre cele două dialecte ale triburilor contopite. De asemenea și în interiorul unei federații a triburilor s-a întîmplat o oarecare ștergere a deosebirilor dialectale. De obicei însă în aceste federații de triburi a fost numai încetinit procesul de diferențiere dintre dialecte.

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)

Cu apariția statului sclavagist și feudal, cazurile de integrare a dialectelor s-au înmulțit, deoarece în interiorul unui stat se simțea nevoia unei limbi unice, mai ales după apariția scrisului. În statul sclavagist, dar și în cel feudal și capitalist, fenomenul cel mai obișnuit însă este dispariția dialectelor unor triburi înrudite și a limbilor popoarelor subjugate și înlocuirea acestor limbi prin limba cuceritorilor. Însă îndată ce unitatea de stat era sfărîmată, după prăbușirea statelor sclavagiste sau în urma fărîmițării feudale, procesul de diferențiere reîncepea. Apăreau din nou dialecte care cu timpul deveneau limbi. Astfel, în imperiul roman, limba cuceritorilor, cea latină, a înlocuit întîi dialectele italice înrudite, apoi aproape toate celelalte limbi vorbite pe întinsul teritoriului imperiului. După prăbușirea statului sclavagist roman, în fostele provincii ale imperiului au apărut dialecte romanice și mai tîrziu limbile romanice. De asemenea limba unică rusă a statului feudal kievian se diferențiază în dialecte pe măsură ce teritoriul se fărîmițează în stătulețe sau semistătulețe feudale (în interiorul acestor stătulețe are loc însă un proces de nivelare a diferențelor dialectale), iar după separarea fostelor teritorii ruseşti în urma invaziilor mongole și a cotropirii lituaniene și polone iau naștere cele trei limbi naționale surori slave-răsăritene, rusa contemporană, ucraineana și bielorusa, fiecare cu dialectele și graiurile ei teritoriale.

În statul național burghez, procesul obișnuit este acela de integrare a dialectelor care tot mai mult sînt influențate de limba națională, de limba literară, influențînd și ele, la rîndul lor, limba națională, care are de obicei la bază unul dintre dialectele teritoriale ale limbii respective.

Dialectele și graiurile locale se varsă așadar într-un ritm mai rapid sau mai lent în limba națională. Dacă însă un popor cu o limbă unică se dezagregă în fracțiuni care nu se grupează, din anumite motive istorice, în state capitaliste naționale ci se constituie în națiuni diferite, atunci graiurile teritoriale vorbite de aceste națiuni vorbind graiuri apropiate pot să se dezvolte în limbi literare naționale independente, cum a arătat I. V. Stalin în lucrarea sa « Marxismul și problemele lingvisticii »[1]. I. V. Stalin aduce exemplul limbii mongole. Exemple asemănătoare pot fi găsite și în alte părți. Astfel graiurile olandeze nu sînt mai îndepărtate de graiurile germane decît acestea între ele. Ele totuși au constituit baza nu numai a limbii literare olandeze, ci și a limbii literare flamande, foarte apropiată de olandeză, limba literară a națiunii flamande din Belgia, precum și a limbii literare a națiunii bure, de origine olandeză, din Africa de sud. Deosebirile dintre limbile literare olandeză, flamandă și bură a națiunilor olandeză, flamandă și bură nu sînt mai mari decît acelea dintre limba literară romînă și limba literară moldovenească, constituită pe baza graiurilor centrale moldovenești din R.S.S. Moldovenească. Așadar și cazul limbii romînești și al limbii moldovenești este un bun exemplu pentru a ilustra cum două dia-

[1] I. V. Stalin, lucr. cit., p. 45—46.

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)

lecte apropiate devin în mod paralel limbi literare naționale deosebite, fără ca prin aceasta fiecare din ele să primească un fond principal de cuvinte deosebit și o structură gramaticală deosebită, cum a arătat romanistul sovietic V. F. Șișmarev [1]. (De altfel sînt cazuri cînd două sau chiar mai multe națiuni au o singură limbă literară națională, ca de exemplu națiunile engleză, americană (din S.U.A.), canadiană și, în mare măsură, națiunea irlandeză).

Care e soarta dialectelor teritoriale în statul socialist? Procesul de integrare, de vărsare a dialectelor în limba națională, foarte lent în statul capitalist, se accelerează datorită ridicării nivelului cultural al maselor populare și datorită participării active a întregului popor la viața de stat, la lupta politică pentru victoria idealurilor clasei muncitoare, la munca însuflețită a marilor construcții ale socialismului.

★

Așadar graiurile și dialectele teritoriale sînt sortite să se verse în limba comună națională literară. Cu acest prilej, limba națională, ea însăși avînd la bază un grai sau mai multe graiuri teritoriale, primește din graiurile populare o seamă de cuvinte, de expresii frazeologice, de zicători, de întorsături de frază și de sufixe care o îmbogățesc, o fac mai variată, mai capabilă de a exprima cît mai multe nuanțe de gîndire și de sentiment. Marii noștri scriitori au știut să se folosească cu măiestrie de tezaurul neprețuit al graiurilor noastre populare. Dintre scriitorii de astăzi un exemplu vrednic de urmat în această privință ne oferă maestrul Mihail Sadoveanu.

Graiurile locale dispar după ce vor fi făcut un prețios serviciu limbii naționale. De aceea, pînă mai dăinuiesc, e nevoie să fie notate cît mai fidel și mai complet, pentru a fi păstrate pentru generațiile viitoare de cercetători. Studiul graiurilor teritoriale oferă material foarte important pentru istoria limbii unui popor, deoarece în ele s-au păstrat în multe cazuri fenomene dispărute din limba literară națională. Datele oferite de documentele scrise în multe cazuri sînt confirmate și completate de cele oferite de graiurile teritoriale actuale.

Să dăm cîteva exemple din graiurile noastre. Multe forme atestate în cele mai vechi documente românești scrise se regăsesc în graiurile vii de astăzi. Astfel rostirea ca *dz* a lui *z* în anumite cuvinte (*dzîc*, *dzece*, *budză*), păstrarea lui *ń* intervocalic netrecut la *i* (*vińe* « vie », *clańe* « claie », *călcîń* « călcîi »), păstrarea înmuierii lui *r* final în anumite cuvinte (*amnar*^{i}, *un morar*^{i}, *un învățător*^{i}, *eu mor*^{i}), păstrarea rotunjirii consoanelor finale în anumite poziții (*cap*^{u} *om*^{u}, *morar*^{iu}, *învățător*^{iu}, *omul*^{u}, forme scrise în textele vechi cu un *u* sau *ĭu* chirilic final), păstrarea formei vechi de plural a substantivului *mînă* (două *mîn*, *mîn*^{u} sau chiar *mînu*), păstrarea formelor vechi ale perfectului simplu

[1] « Voprosî iazîkoznaniia », 1952, nr. 1, p. 90.

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)

(*dzîş* « zisei », *spuş* « spusei », *trimiş* « trimisei », *deţ* « detei », *noi văzum* « văzurăm », *voi văzut* « voi văzurăţi » etc. etc.).

Este aşadar o sarcină de cea mai mare importanţă a lingviştilor noştri de a nota şi a studia graiurile populare româneşti şi ale minorităţilor naţionale de pe teritoriul patriei noastre.

★

Dialectologia a luat fiinţă la începutul secolului al XIX-lea. Pînă atunci fenomenele dialectale erau considerate ca greşeli de care nu merită să te ocupi decît pentru a şti să le eviţi. (Ţin să remarc că, din punctul de vedere al normelor limbii literare, ale limbii comune naţionale, dialectismele sînt într-adevăr greşeli).

La începutul secolului al XIX-lea, cînd se trezeşte tot mai mult interesul pentru viaţa poporului şi pentru creaţiile lui artistice, dialectologia apare ca o anexă a etnografiei. Etnografii au început să noteze numele dialectale ale diferitelor obiecte etnografice, ale diferitelor datini, iar folcloriştii au notat literatura orală populară în dialect. Nici astăzi dialectologia nu este cu totul ruptă de etnografie şi folclor. Dialectologul trebuie să cerceteze la fiecare pas cuvintele în strînsă legătură cu lucrurile pe care le desemnează şi graiul dialectal în numeroasele şi minunatele creaţii literare ale poporului. Dar dialectologul de azi este în primul rînd un lingvist şi numai în al doilea rînd un etnograf şi un folclorist.

Neogramaticii, lingviştii care aparţineau curentului dominant în lingvistică în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, au fost primii care au adunat şi folosit sistematic ca lingvişti datele dialectologiei în cercetările lor comparativ-istorice asupra limbilor. Dialectologia oferă comparatistului un material extraordinar de bogat şi de preţios care îi serveşte la studiul istoriei unei limbi. Neogramaticii concepeau însă într-un mod greşit, metafizic dialectele, ca unităţi închise, izolate, cu graniţe absolut precise.

Concepţia aceasta eronată despre dialecte a fost înlăturată printr-o nouă disciplină lingvistică: geografia lingvistică. Pe cînd înainte dialectele erau studiate în monografii tratînd despre un grai sau despre un grup de graiuri, geografia lingvistică redă realitatea dialectală a unui întreg teritoriu lingvistic, prezentînd fenomenele dialectale pe numeroase hărţi grupate în atlase lingvistice (sau atlase dialectale), fiecare hartă arătînd răspîndirea pe teren pe cît se poate a unui singur fenomen lingvistic (de exemplu cum se rosteşte cuvîntul *mâine*: *mîine, mîne, mîni, mîini, mîn*[1]; prin ce cuvînt se exprimă noţiunea de *zăpadă*: *zăpadă, omăt, nea, neauă*; care e forma mai-mult-ca-perfectului la pers. I pl. de la verbul *a ara: arasem, araserăm, arasăm, arasărăm, arasem*[u], *am fost arat, am fost arată* etc.).

Pentru a putea întocmi astfel de hărţi lingvistice (dialectale) e nevoie să se întreprindă o vastă anchetă dialectală a teritoriului limbii respective. Cu o

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)

listă de întrebări dinainte stabilită şi cu o metodă unitară de a pune întrebările, se obţin din cît mai multe localităţi, distribuite egal pe teritoriul limbii studiate, formele dialectale notate cît mai fidel fonetic. Astfel pentru noţiunea de *zăpadă* se va întreba, de la unul sau mai mulţi localnici, cum ziceţi în graiul din satul dv. *zăpadă* sau cum îi zice în graiul din satul dv. la aceea ce cade iarna din nori în loc de ploaie şi se aşază pe cîmpii şi pe acoperişuri, acoperindu-le cu un strat alb. (Ţin să remarc că metoda din urmă, de a întreba indirect fără a rosti cuvîntul *zăpadă*, trebuie preferată metodei întrebării directe, deoarece nu influenţează pe informator, care, auzind cuvîntul *zăpadă*, ar putea să-l repete fără să dea adevărata formă locală).

Răspunsurile primite de pe întreg teritoriul studiat sînt trecute apoi pe hărţi, fie scriind alături de localitatea respectivă forma obţinută, fie indicînd-o printr-un semn sau printr-o culoare. Atlasele lingvistice, conţinînd cîteva zeci, cîteva sute sau cîteva mii de hărţi dialectale, au început să fie întocmite la începutul secolului al XX-lea. Ţara noastră este una dintre întîile ţări care a avut un atlas lingvistic, pe acela întocmit de Gustav Weigand, în care este reprezentată pe hărţi răspîndirea pe teren a principalelor particularităţi fonetice ale graiurilor romîneşti.

Reprezentantul cel mai de seamă al geografiei lingvistice apusene este J. Gilliéron, care a întocmit «Atlasul lingvistic francez». Apariţia acestui atlas, conţinînd un bogat şi preţios material dialectal, şi studiile de geografie lingvistică făcute de Gilliéron pe baza acestui material au contribuit în foarte mare măsură la înlăturarea erorilor neogramaticilor. Combătînd foarte just concepţia greşită a neogramaticilor despre dialect ca o unitate închisă, izolată, avînd graniţe fixe, şi aplicarea mecanică de către neogramatici a legilor fonetice, Gilliéron cade în exagerarea contrară, negînd existenţa dialectelor şi deci a oricărei graniţe dialectale şi negînd existenţa legilor fonetice. Pentru Gilliéron numai cuvîntul are existenţă, el constituie singura realitate lingvistică. Fiecare cuvînt îşi are istoria sa proprie independentă de legile fonetice, care sînt ficţiuni create de lingvişti.

Geografia lingvistică sovietică, care a dat pînă acuma două mari atlase dialectale, al graiurilor ruseşti de la răsărit de Moscova şi al graiurilor ruseşti de la nord-vest de Moscova şi care are în diferite faze de elaborare o serie de atlase dialectale, între care şi un atlas al graiurilor moldoveneşti din R. S. S. Moldovenească, a combătut cu succes tezele greşite ale lui Gilliéron.

Şi dialectologia romînă poate aduce dovezi împotriva exagerărilor lui Gilliéron. Dacă dialectul bănăţean nu e separat prin graniţe precise de celelalte dialecte, ci prin zone, uneori foarte largi, intermediare, în care dispar treptat trăsăturile caracteristice ale dialectului bănăţean şi apar treptat trăsăturile caracteristice altor dialecte, de exemplu cel crişean sau cel oltean, poate oare cineva să nege existenţa acestui dialect (sau subdialect)? De asemenea se poate oare susţine că forma bănăţeană a cuvîntului *pace* nu e determinată de nici o

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)

gularitate — cum s-ar zice în limba rusă закономерность — de nici o l
ştie că africatei *ć* din limba literară îi corespunde în dialectul bănăţean
iva *ś* (*paśe*) nu numai în cuvîntul *pace*, ci în oricare alt cuvînt avînd afri
în limba literară şi existînd în dialectul bănăţean (*faśe*, *dzîśe*, *duśe*,
an etc.). Nu este aceasta o « lege fonetică »?

Aceasta nu înseamnă însă că în rare cazuri cîte un cuvînt nu-şi poate av
oria lui proprie. Să aduc un exemplu tot din dialectul bănăţean. Se ştie că
nat s-a păstrat *ń* intervocalic devenit în celelalte graiuri dacoromîne *i* (*c*
uie », *călcîń* « călcîi », *copańe* « copaie », *clańe* « claie », *tu viń* « tu vii », *v*
ie » etc.). Totuşi în părţile nordice ale Banatului se rosteşte *viie* nu *vi*
vîntul acesta are deci o istorie a lui proprie, deosebită de aceea a celorlalt
vinte care au un *ń* intervocalic. Această istorie am încercat s-o reconstituim
părţile nordice ale Banatului viile n-au existat mai de mult. Regiunea c
cea mai apropiată de nordul Banatului era pe atunci Podgoria Aradulu
umită şi astăzi prin viile sale. La nord de Mureş nu s-a păstrat însă
ervocalic, deci se rosteşte *vie* de cîteva secole, întocmai ca *claie*, *cuie* etc. Ce
e au plantat primele vii în nordul Banatului au adus butaşii din viile de l
rd de Mureş, unde au auzit rostirea *viie* pe care au adoptat-o. De ase
nea e sigur că şi primii vieri din această parte a Banatului au fost origin
la nord de Mureş. Aceştia au adus cu ei rostirea *vie* care s-a răspîndit
rdul Banatului.

★

« Atlasul lingvistic romîn », pentru care am adunat material şi din care
publicat două volume, precum şi un volum de texte, a fost întocmit sub
ternica influenţă a tezelor lui Gilliéron. Aceasta se vede mai ales în felul cum
fost întocmite hărţile mari în care se dă materialul dialectal brut, notat într-o
nscripţie care redă foarte fine nuanţe de pronunţare. Hărţile nu conţin
îţ minime încercări de interpretare din partea autorului. Hărţile mici,
orate conţin mai multe elemente de interpretare, dar totuşi nu suficiente
comparaţie cu atlasele dialectale sovietice.

În primul volum al seriei noi a « Atlasului lingvistic romîn », la care se
rează acum — volumul al doilea e gata de tipar în cîteva săptămîni — vom
a exemplul atlaselor sovietice, prezentînd materialul dialectal în hărţi care
onstituie o interpretare sistematică a acestui material clasificat după proble-
e de fonetică, de gramatică şi de lexic pe care le pune. –

O lipsă a « Atlasului lingvistic romîn » e aceea că el redă graiul a prea puţine
lităţi, vreo 360, aşa că reţeaua punctelor anchetate e foarte rară. În ţara
stră sînt mai mult de 10.000 de localităţi, oraşe, comune, sate şi cătune.
rte multe particularităţi dialectale au putut să rămînă nesemnalate pe hărţi,
arece ele se întîlnesc tocmai în localităţile nevizitate de anchetatori.

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)

...u toate l... ...rile « Atlasului lingvistic romîn » — lipsuri care în... ...s îndreptate, cum am spus mai înainte — publicarea materialului ... ...ios pe care-l conține trebuie continuată. Lingvistul sovietic S. V. Be... ...scris despre « Atlasul lingvistic romîn » că acum « se poate afirma c... ...vingerea că fără datele acestui atlas nu se poate crea o istorie şti... ...limbii romîne »[1]. După Bernştein atlasul nostru are o mare înse... ...ntru studiul elementelor slave ale limbii romîne, deoarece arată răsp... ...teren a acestor elemente. Materialul « Atlasului lingvistic romîn » p... ...pă Bernştein, un mare interes pentru studiul relațiilor etnice şi lin... ...vo-romîne.

Un lucru trebuie însă subliniat cu toată insistența. Materialul « A... ...ngvistic romîn » e un material istoric. El nu redă starea de astăzi a gr... ...omînești, ci cea dintre anii 1929—1939. De aceea să nu căutăm în « Atla... ...istic romîn » cuvinte pentru noțiunile şi realitățile sociale, politice şi eco... ...: după eliberarea de sub jugul fascist. Să considerăm şi să folosim aşada... ...rialul « Atlasului lingvistic romîn » din această perspectivă istorică. Con... ...ile de mai înainte ne pun însă în față problema întreprinderii unei noi ... ...chete dialectale în vederea întocmirii unui nou atlas lingvistic al ... ...care să fie reprezentate toate graiurile populare din patria noastră, nu ... ...le romînești. Ținînd seamă de experiența vechiului nostru atlas şi de ... ...ul atlaselor dialectale sovietice, Atlasul lingvistic al R.P.R., proie... ...institutele noastre de lingvistică, va putea să fie elaborat la un nivel şt... ...care să fie în concordanță cu cerințele marii epoci a construirii sociali...

[1] « Biulleten dialektologhiceskogo sektora Instituta russkogo iazîka ». Moscova-grad, 1948, ed. III, p. 97.

BDD-A10213 © 1954 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:48:26 UTC)